

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้
ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน

THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR STRENGTHENING
THE AUTHENTIC HAPPINESS ALONG HUMANISM
IN THE PRESENT SOCIETY

กิตติพงศ์ สุวรรณวงศ์

Kittipong Suwannawong

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

กันยาวิร์ สัทธาพงษ์

Kanyawee Sathapong

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 4 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโน้ตค้นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน 2) ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้ 3) บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขแท้ในสังคมปัจจุบันด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวนุชนิยม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า มนุชนิยมมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปัญญาในการคิดค้นหาเหตุผลและสามารถเข้าถึงความจริงซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสุขแท้ตามสัจยาคติญาณปัญญา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางของการปฏิบัติการพัฒนาบนพื้นฐานทางสายกลาง และการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นหลักการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองด้วยการรู้จักความพอดี พอใจและพอใจ การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างความสุขแท้ตามกระบวนการตรรกะปรัชญาหลังนวยุคด้วยการ

สร้างความสุขบนความสุขของผู้อื่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ความมีเมตตา มีวัฒนธรรมของการผลิต มีวิจารณ์ญาณในการบริโภคในสิ่งที่เป็นคุณค่าแท้ การพึ่งพาตนเอง หลักการสอนให้ตระหนักรู้ในศักยภาพตน เข้าใจตน เข้าถึงตน และพัฒนาตน ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และนี่คือแนวทางของสัมมาทิฐิ สัมมาปฏิบัติ และสัมมาพัฒนาของการเสริมสร้างความสุขแท้ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือ AHAR = WMVW → LQD

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การเสริมสร้างความสุขแท้, มนุษยนิยม, สังคมปัจจุบัน

Abstract

The objectives of this research paper were to: 1) study the concept of strengthening the authentic happiness along humanism in the present society; 2) study the sufficiency economy philosophy as the path of strengthening the authentic happiness; 3) integrate the sufficiency economy philosophy into strengthening the authentic happiness along humanism in the present society; 4) create a new body of knowledge and model of strengthening the authentic happiness along humanism with the sufficiency economy philosophy in the present society. This research was a qualitative one based on documentary research upon the analytic, appreciative and applicative approaches so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion.

The results of research were found as follows: Humanism assumes that man is the intelligent being to search for reasoning and to attain the reality leading to strengthen the authentic happiness along intellectual instinct. The sufficiency economy philosophy is the way of developmental practice based upon the middle path and living life carelessly with taking into account of moderation, reasonableness, self-immunity as well as knowledge and moral to live life with self-reliance of knowing enoughness, moderation and satisfaction. To integrate the sufficiency economy philosophy into strengthening the authentic happiness along the postmodern paradigm is based creating one' own happiness on others' one related to enhance the life quality with apperception, mercifulness, production culture, thinking analytically of consuming real value, self-reliance, the principle of realizing in one' own potentiality, understanding, accessibility and development leading to the sustainable development goals. This is the path of right understanding, practice and development to strengthen the authentic happiness. As for the creativity of new body of knowledge on this research is AHAR = WMVW → LQD.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Strengthening the Authentic Happiness, Humanism, Present Society

1. บทนำ

ความสุขเป็นสภาพที่ตรงกันข้ามกับความทุกข์ ทั้งความสุขและความทุกข์เป็นสิ่งที่คู่กันของโลกียธรรม แต่ในระดับโลกุตระธรรมไม่มีความสุขไม่มีความทุกข์ มีเพียงสภาวะแห่งการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง แม้จะเรียกชื่อว่า บรมสุขก็ตาม อย่างไรก็ตาม ความสุขหรือความทุกข์สามารถสรุปเป็น 2 ประเภท คือ ความสุขหรือความทุกข์ทางกาย และความสุขหรือความทุกข์ทางใจ ในพุทธปรัชญามีวิธีการที่จะนำไปสู่การเข้าถึงความสุข สามารถสร้างได้หลายลักษณะเริ่มตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลที่จะทำอย่างไรให้เกิดความพอใจ รู้จักคำว่าพอดี พอประมาณ ไม่ให้เป็นไปตามความต้องการที่ตัณหาของมนุษย์นำพา ต่อมานำสู่ความสัมพันธ์ ต่อสิ่งแวดล้อมรอบด้านด้วยการแผ่เมตตาสร้างความกรุณา อันเป็นการสร้างกุศลจิตของการตั้งความปรารถนาดี อยากรให้ผู้อื่นมีความสุข อยากรปลดปล่อยช่วยเหลือความทุกข์ยากของผู้อื่น และสุดท้ายทำอย่างไรสามารถปล่อยวางสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวกู ของกูทั้งหลายที่กลัดกลุ้มทั้งทางร่างกาย จิตใจและสมองให้ปลดปล่อยลงได้ แล้วจะทำให้เกิดความสุข (พิน ดอกบัว, 2557: 278) แนวทางเหล่านี้เป็นการถอนรากเหง้าของความทุกข์ที่มี ตัณหา อวิชชาและอุปาทาน หากบุคคลใดสามารถพยายามถอนได้ก็จะทำให้พบแสงสว่างของความสุขแท้

ทรรศนะทางปรัชญามนุษยนิยมที่ถือว่า มนุษย์มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดในจักรวาล ความเป็นมนุษย์ มีความสำคัญที่สุด การประกอบกรรมของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบเอง มนุษย์จึงเป็นศูนย์กลางกำหนดวัด มาตรการและมาตรฐานของทุกสิ่งทุกอย่างในเรื่องของมนุษย์และที่เกี่ยวกับมนุษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2560: 106) มนุษย์ในสังคมปัจจุบันต่างมองหาความสุขจากอิสรภาพ เสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวัน กระแสมนุษยนิยม ยิ่งชี้ว่าความดีสูงสุดที่ควรแสวงหาและยึดถือเป็นอุดมคติของชีวิตนั้น มีมากมายหลายสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความสุข กาย ความสบายใจ ปัญญาความรู้ ความหลุดพ้น การได้พักผ่อนและการได้ชื่นชมศิลปะ การได้รับการยอมรับ จากสังคม พื้นฐานของชีวิตอยู่ได้ด้วยวัตถุ มนุษย์จึงต้องตอบสนองความต้องการส่วนตนให้มีความสุข ชื่นชมกับ สิ่งเหล่านี้ได้ตามความพอใจของแต่ละคน ทำให้คนรุ่นใหม่ต่างแสวงหาความสุขในรูปแบบต่างๆ กันอย่างเสรี ไม่ เหมือนกันเลย การพัฒนาสังคมโลกปัจจุบันมุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าแต่ก็ตั้งความหวังที่จะได้สังคมที่มีความ สงบสุข ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิต ไม่มีความขัดแย้งและสงคราม ปัญหาสังคมในปัจจุบันสะท้อนให้ เห็นผลของการมุ่งแสวงหาความสุขจากความมั่งคั่งร่ำรวยยิ่งในยุคอุตสาหกรรม ยุคบริการและยุคข้อมูลข่าวสาร ว่าทำให้มนุษย์มีความมั่งคั่งร่ำรวยได้มากอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่มนุษย์ก็ยังแสวงหาความสุขอย่างไม่รู้จบ ในขณะที่ภาวะซึมเศร้าได้กลายเป็นปัญหาสำคัญของมนุษยชาติ เพราะมนุษย์ดูจะขาดแคลนความสุขในชีวิตไป เสียแล้ว (สิริกร อมฤตวาริน, 2558: 15-16) หากนำวิธีการสร้างความสุขตามกระบวนทรรศนปรัชญาหลังนวยุค มาย้อนพิจารณา จะเห็นว่า การสร้างความสุขของมนุษยชาติมีความหลากหลาย (กิริติ บุญเจือ, 2551: 107-109) นับตั้งแต่ความสุขเกิดจากการได้แก่แค้น ได้ทำอะไรตามใจที่ต้องการที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามได้รับผลความเสียหาย มากกว่าหรือเท่ากับตัวเองได้สูญเสีย มนุษย์หาวิธีการที่ทำให้เกิดผลเสียหายน้อยจึงหาวิธีการสร้างความสุขด้วย การดำเนินตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นธรรมกับผู้ที่ถูกข่มเหงรังแก ไม่ให้มีการก้าวล่วงละเมิด สิทธิการมีชีวิต ทรัพย์สินต่างๆ อย่างไรก็ตาม มาตรการทางข้อกฎหมายก็กลายเป็นช่องโหว่ที่ทำให้พวกมี ความรู้ความสามารถทางข้อกฎหมายสามารถหาข้ออ้าง เหตุผลนานัปการที่จะเอาชนะคัดค้านทางตัวบท กฎหมาย เพราะมาตรการการลงโทษได้ด้วยการพิสูจน์จากการประจักษ์ด้วยหลักฐาน หากกระบวนการของ

กฎหมายปราศจากความชอบธรรมก็หาได้สร้างความสุขที่แท้จริงกับประชาชนได้ไม่ถึงกระนั้นผู้รับผิดชอบต่างพยายามปิดช่องโหว่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

หากนำมาพิจารณาด้วยทฤษฎีทางจิตวิทยาที่มองว่า มนุษย์มีความต้องการระดับพื้นฐานเพื่อรักษาชีวิต จึงต้องการปัจจัย 4 หลังจากนั้นจึงต้องการความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความผูกสัมพันธ์กับคนอื่น ความต้องการอำนาจและสุดท้ายความต้องการรู้จักตัวเอง (มาสโลว์, 1943, อ้างใน เอนก สุวรรณบัณฑิต, 2560) ทฤษฎีจิตวิทยานี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในช่วงพัฒนาอุตสาหกรรม ประกอบกับความเป็นนวยุคนิยม (Modernism) ทำให้มนุษย์เดินตามประโยชน์นิยม คือ เน้นปริมาณความสุขให้มากที่สุด ยิ่งทำให้มนุษย์ใช้ทรัพยากรโลกไปกับตอบสนองความต้องการเพื่อให้ได้ความสุขของมนุษย์ จนทำให้โลกประสบกับมลภาวะและความเสื่อมโทรมลงอย่างมาก เศรษฐกิจทุนนิยมยิ่งกระจายไปทั่วโลกก็ยิ่งทำให้ประโยชน์ผูกติดกับเงิน มนุษย์ยุคใหม่ได้ยกคุณค่าของเงินขึ้นกว่าแต่ก่อน การแสวงหาและการสะสมเงินกลายเป็นหน้าที่อย่างสำคัญของมนุษย์ เพื่อที่จะได้อยู่ได้อย่างสะดวกสบายในโลก คนที่ยึดถือเงินเป็นพระเจ้าได้แสดงความเห็นแก่ตัว เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และการแสวงหาสู่ทางได้เงินมาโดยวิธีทุจริตต่างๆ ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะเงินได้กลายเป็นตัวกลางอย่างสำคัญไปเสียแล้วสำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนต่างๆ การให้ข้าวแลกปลาไม่ใช่สิ่งสามัญที่จะกระทำได้อีกต่อไป เงินได้กลายเป็นปลายทางของการแสวงหาเพื่อให้ได้มาไว้ครอบครองเพื่อก่อให้เกิดความสุข คือ แค่มียังก็มีความสุขไปเสียแล้ว คนทั่วไปต่างเห็นว่าเงินสามารถสร้างความสุขให้กับผู้ที่มิเงินถืออยู่ในมือ ยิ่งมีมากยิ่งสุขได้มาก เพราะสามารถจัดหาทุกอย่างที่ต้องการมาเป็นของตนได้ เมื่อตนเองสุขสบายก็มองหาความสุขจากเพศสจากนั้นก็ใช้เงินไปในการแสวงหาอำนาจเพื่อจะได้ใช้หาเงินให้มากขึ้นไปอีกอย่างไม่รู้จบ ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมความรุนแรงในสตรีและเด็ก ปัญหาความขัดแย้งและสงคราม และมักสรุปว่าเป็นผลตามอย่างสำคัญของระบบทุนนิยม และเรียกร้องให้ลดละความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ มีผู้ที่เตือนร้อน ก็คือผู้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เขาเหล่านั้นได้หันเข้าฟังคุณค่าของความหรรษาและถูกผู้ที่ฉลาดกว่าเอาเปรียบ ล่อหลอกเอาไว้ในสังคมเกินจริง ก็เพราะเขาไม่รู้ว่าอะไรคือความสุขแท้ตามความเป็นจริง (สิริกร อมฤตวาริน, 2558: 17-18) Zygmunt Bauman (1996: 1) ชี้ให้เห็นว่า หน้าที่ของนักจริยศาสตร์ปัจจุบันที่จะต้องช่วยกันจัดหาสิ่งที่เหมาะสมกับสมัยมาเสนอ ปัญหาและเหตุการณ์ใหม่ที่อยู่เบื้องหลังของปัญหาว่า ความเป็นจริงใหม่ (new reality) ความเป็นจริงใหม่ที่นักหลังนวยุคสังเกตุได้

ความสุขจากเมตตาย่อมจะไม่ใช่นิยามความสุขในระดับเดียวกันกับความสุขทั่วๆ ไป กิรติ บุญเจือ (2551: 174) ได้อธิบายความว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุขแท้ตามความเป็นจริง มนุษย์ไม่พอใจกับความสุขปลอม ไม่พอใจกับความสุขในฝัน หรือในความเพ้อฝัน แต่ต้องการความสุขแท้ตามความเป็นจริง โดยท่านจำแนกให้เห็นลักษณะของความสุข 4 ประเภท คือ 1. ความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้ 2. ความทุกข์บนความสุขของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้ 3. ความทุกข์บนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้ 4. ความสุขบนความสุขของผู้อื่น คือ ความสุขแท้ นิยามความหมายของความสุขบนความสุขของผู้อื่น คือ ความสุขแท้ ทั้งนี้ มนุษย์ย่อมแสวงหาความสุขเพื่อตอบสนองสัญชาตญาณในระดับต่ำของมนุษย์ได้ เพราะมีความอยากเป็นพื้นฐาน แต่มนุษย์มีสัญชาตญาณปัญญาอันเป็นสัญชาตญาณที่มีแต่เฉพาะในมนุษย์ ไม่มีในสัตว์อื่นใด สัญชาตญาณปัญญาต้องการการคิด เมื่อได้คิดย่อมมีความสุข เมื่อพิจารณาผ่านกระบวนการตรรกะทางปรัชญา (กิรติ บุญเจือ,

2546) จึงเห็นว่า ความสุข คือ การได้ทำตามสัญญาตาม มนุษย์คิดคำถามและพยายามคิดหาคำตอบในแต่ละยุคแต่ละสมัยว่า อะไรคือความสุข มนุษย์ในแต่ละกระบวนการตรรกะมีคำตอบของความสุขต่างกัน ทำให้มนุษย์แสวงหาความสุขต่างกัน อย่างไรก็ตาม กระบวนการตรรกะทางปรัชญาหลังนวยุคได้ชี้ชวนให้มนุษย์ แสวงหาความสุขแท้ตามความเป็นจริง เป็นความสุขในโลกนี้ที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตใช้ปัญญาคิดอย่างมีวิจารณญาณเลือกประพจน์คุณธรรมอย่างเหมาะสมเพื่อจุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พบความสุขแท้ตามความเป็นจริง คำตอบทางปรัชญาต่อการมีชีวิตอย่างมีความสุขนี้ได้รับการขานรับอยู่ในปัจจุบันแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้ คือ การน้อมนำศาสตร์พระราชาทิที่เรียกว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง (Security) และยั่งยืน (Sustainable) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้
3. เพื่อบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขแท้ในสังคมปัจจุบันด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวนุชนิยม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic Method) และการใช้เหตุผลแบบมีวิจารณญาณ (Discursive Method) ด้วยกระบวนการของการศึกษาเชิงบูรณาการ (integration) อันประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจักษ์ (Appreciation) และการวิธาน (Application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในทางปรัชญาและศาสนา ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Document study) ดังต่อไปนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม โดยเฉพาะพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 อีกทั้ง คัมภีร์อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกาที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์วิมุตติมรรค อภิธัมมัตถสังคหะ เป็นต้น

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึงเรื่อง การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะกิริติ บุญเจือ ราชบัณฑิตทางปรัชญา ผู้ได้วางกรอบหลักคิดเกี่ยวกับกระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญาจริยยะของความสุขแท้อย่างเป็นระบบในกระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญา 5 ยุค และประเวศ วะสี, สุเมธ ตันติเวชกุล และนิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

4. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน ทำให้เข้าใจว่า แนวคิดมนุษยนิยม เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในตะวันตกประมาณศตวรรษที่ 16-17 มุ่งสร้างพื้นที่ใหม่ให้กับมนุษย์นอกกรอบศาสนาแบบดั้งเดิม ด้วยการหันกลับมามอง และนิยามมนุษย์ใหม่ด้วยสติปัญญาของมนุษย์เอง โดยเห็นว่ามนุษย์นั้นเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง มีความสามารถ มีเหตุผล มีศักยภาพและเสรีภาพพอที่จะตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของมนุษย์เองได้ไม่จำเป็นต้องหวังพึ่งสิ่งภายนอกที่อยู่ นอกเหนือธรรมชาติ และนอกเหนือการรับรู้ของมนุษย์ การปฏิเสธผู้สร้างดังกล่าว ทำให้เกิดพื้นที่หนึ่งขึ้นมา นั่นคือ เสรีภาพ ความเป็นอิสระที่จะคิด จะกระทำ หรือกำหนดชีวิตตนเองด้วยตนเอง อันนำไปสู่การหันเหความสนใจ ความตระหนักรู้มาสู่ตัวตนของมนุษย์ ทั้งที่เป็นร่างกายและจิตใจ เชิดชูบทบาท สติปัญญา และให้ความสำคัญกับคุณค่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เมื่อมนุษย์ไม่พึ่งเทพเจ้า จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาตนเอง มนุษย์ใช้สองสิ่งในการค้นหา อธิบายปรากฏการณ์ของโลก กระทั่งความมีอยู่ หรือความเป็นไปของมนุษย์ด้วยเครื่องมือสองอย่าง คือ การสังเกตทางอายตนะ หรือประสาทสัมผัส ซึ่งได้พัฒนามาเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์บวกกับ สติปัญญาความสามารถในการคิดหาเหตุผลของตน จนสามารถค้นพบกฎต่างๆ ของโลก เช่น กฎสัมพันธภาพ เป็นต้น ซึ่งกฎต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษยนิยมเชื่อว่ามิได้อยู่ในธรรมชาติ มนุษย์เพียงแค่อต้องใช้ความพยายามของตนในการค้นหา และทำความเข้าใจ ตลอดถึงนำมาปฏิบัติใช้กับชีวิตของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ได้ ถึงแม้ว่าแนวคิดมนุษยนิยมจะมีลักษณะที่หลากหลาย แต่เมื่อมองให้ลึกซึ้งแล้วทุกลักษณะล้วนแล้วแต่มุ่งไปที่การเริ่มต้นที่ตัวมนุษย์ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้พบกับชีวิตที่ดี ไม่ว่าจะทางภายนอก (วัตถุ) และภายใน (จิตใจ) โดยเห็นว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพพอที่จะพึ่งตนเอง และนำพาตนเองด้วยตัวของเขาเองได้ เพราะแนวคิดมนุษยนิยมเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสติปัญญาในการคิดค้นหาเหตุผล และสามารถเข้าถึงความจริงได้โดยอาศัยสติปัญญานั้น ซึ่งสิ่งนั้นจะนำไปสู่การสร้างความสุขแท้ตามสัจยชาติญาณปัญญา แต่แนวคิดมนุษยนิยมยังมีบางประเด็นที่ควรเพิ่มเติมด้วยหลักคิดแบบกระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญาหลังนวยุค โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีปัญหว่า ข้อโต้แย้งของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะมองว่าเป็นหลักปรัชญาที่ไม่สอดคล้อง เหมาะสมกับการนำไปสู่การเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน กลุ่มแนวคิดนี้มีมุมมอง ข้อโต้แย้งอย่างไร ทำที่หรือการให้เหตุผลทางจริยธรรมของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร และจะสามารถวิธานนำแนวคิดมนุษยนิยมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา

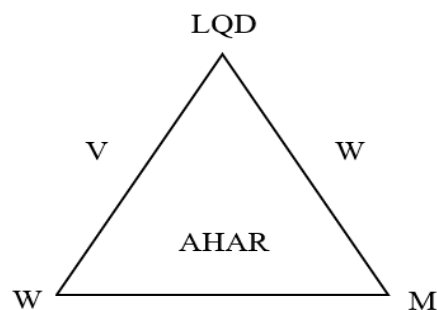
เป็นหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติของการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้บนพื้นฐานของประโยชน์สุข

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้ ทำให้เข้าใจว่า สาระัตถะในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมรรควิถีของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิต ภัย และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทั้งหลาย โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลางของการดำรงตนให้อยู่อย่างพอดี พอเพียง พอเหมาะ ไม่ฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ดำรงชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจยญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตามสภาพแวดล้อม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีความคุณ ประโยชน์และมีโทษประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง และเสริมสร้างของคุณลักษณะภายในของการ “รู้รัก สามัคคี” บนพื้นฐานเมตตาธรรมแล้วนำไปสู่การพัฒนาเชิงบูรณาการได้อย่างสมเหตุสมผล ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้เป็น 3 ช่วง 2 เงื่อนไข คือ 1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล และเงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน ผลที่เกิดขึ้นคือ การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการสร้างความสุขแท้ตามกระบวนการปรัชญาหลังนวยุค ด้วยเหตุผลที่เป็นมรรควิถีของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิต ภัย และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทั้งหลาย โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทาทางสายกลางของการดำรงตนให้อยู่อย่างพอดี พอเพียง พอเหมาะ ไม่ฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ดำรงชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจยญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามสภาพแวดล้อม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีความคุณ ประโยชน์ และมีโทษประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง และเสริมสร้างคุณลักษณะภายในของการ “รู้ รัก สามัคคี” บนพื้นฐานเมตตาธรรมแล้วนำไปสู่การพัฒนาเชิงบูรณาการได้อย่างสมเหตุสมผล สามารถบูรณาการระหว่างปัจเจกสุขและประโยชน์สุขได้อย่างสมดุล ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการสร้างความสุขระดับปัจเจกสุขนี้ ด้วยเหตุที่เป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองให้มีความแข็งแกร่ง ทั้งด้วยหลักคุณธรรมและหลักความรู้ ในการใช้วิจยญาณเพื่อการวิเคราะห์สภาพปัญหา บริบทแห่งภูมิสังคมแล้วนำมาสู่การประเมินคุณค่า (วิจัย) ของสิ่งต่างๆ ทั้งแง่ดีและผลเสียที่จะตามมา ตลอดทั้งปัญหา อุปสรรค และความเสี่ยงต่างๆ แล้ว สุดท้ายเลือกที่จะนำมาปรับปรุง

ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม (วิธาน) สอดคล้องกับตนเอง สิ่งแวดล้อม ลักษณะดังกล่าวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการสร้างสันติสุขที่เป็นความสงบสุข ร่มเย็น เป็นความสุขที่วางอยู่บนความเมตตา มีความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น เมื่อมีความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นส่งความปรารถนาดีนั้น แก่ตัวเรากลับมาเช่นกัน เป็นการสร้างความสุขที่เริ่มต้นจากการนับหนึ่งที่เราเองด้วยการตระหนักในคุณค่าของตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ แปลงความรู้ความสามารถดังกล่าวมาเป็นทุนการผลิตในการประกอบสัมมาชีพ ภูมิใจในอาชีพของตน รู้จักบริหารจัดการควบคุมรายรับ รายจ่าย รู้จักการอดออม รู้จักพออยู่พอกิน พอใช้ ไม่เป็นไปตามกระแสบริโภคนิยม ไม่หลงอบายมุขต่างๆ ดังกล่าวนี้อ ก็สามารทำให้ชีวิตมีความสุขแท้ได้

5. องค์ความรู้ใหม่

จากภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเสริมสร้างความสุขแท้ในสังคมปัจจุบันด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวนุชนิยมซึ่งมีโมเดล คือ $AHAR = WMWV \rightarrow LQD$ โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

AHAR มาจากคำว่า Authentic Happiness According to Reality ความสุขแท้ตามความเป็นจริงของมนุษย์ไม่อยู่ที่มีประเภทความดี ปริมาณ หรือคุณภาพของความดี แต่อยู่ที่การทำความดีด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันประกอบด้วย การสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือทำดีกับผู้อื่น และแสวงหาในทางที่พัฒนาคุณภาพชีวิตได้เรื่อยไป ความสุขที่แท้จริงนั้นก็คือ ความสุขของทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้อื่นและตัวเอง

W1 มาจากคำว่า Wisdom ปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ ความมีเหตุมีผล การมองเห็นหนทางที่ถูกต้อง การปลุกความรู้ ความเห็น ความเชื่อด้วยการมีการมองกว้าง ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงสังคมยุคปัจจุบัน เป็นการมองเห็นถึงประโยชน์สุขเป็นสำคัญ และใฝ่สูง คือ ใฝ่ธรรมมุ่งแสวงหาความรู้ให้เข้าถึงความจริงแท้ ปรารถนาจะสร้างสรรค์ความดีงาม บำเพ็ญประโยชน์สุขแก่สังคม การมอบปัญญาในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตัวเอง เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้

M มาจากคำว่า Mercifulness ความมีเมตตากรุณาที่มองสิ่งรอบด้านด้วยความมีเมตตาต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีความปรารถนาเพื่อจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์กายทุกข์ใจด้วยการสงเคราะห์ทั้งอามิสทานและธรรมทาน ความมีใจใฝ่ดีในการปรารถนาผู้อื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทุกการกระทำ

V มาจากคำว่า Valuableness ความมีคุณค่า เป็นการพัฒนาดน ดึงศักยภาพที่มีในตนเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การแปลงศักยภาพสัณฐานาตญาณปัญญาของความเป็นมนุษย์ออกมาให้มีคุณค่า เป็นการกระทำที่นำไปสู่ภาคภาคใจ ชื่นใจในผลการกระทำ การดำเนินชีวิตที่มีประโยชน์ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยการมุ่งหวังให้เกิดผลดีเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

W2 มาจากคำว่า Worth มูลค่า ผลผลิตอันเกิดจากการกระทำแล้วนำไปสู่การแปลงเป็นเงิน ทอง ทรัพย์สินที่เป็นตัวแทนการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ สะท้อนให้เห็นความเพียร ความบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรค ลงมือกระทำจนนำไปสู่การได้ผลผลิต

LQD มาจากคำว่า Life Quality Development การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการสร้างรากฐานของระดับการดำรงชีวิตของคนให้ดีขึ้น โดยการให้ความรู้ การฝึกด้านคุณธรรม การส่งเสริมสุขภาพอนามัยการประกอบอาชีพรวมกันอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การสร้างเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพชีวิตให้มีความสามารถในการ “พึ่งพาตนเอง” ในการดำรงตนด้วยการมีสติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต ภายใต้การมีชีวิตด้วยความไม่ประมาท (Living life carelessly)

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยมในสังคมปัจจุบัน เป็นที่ชัดเจนว่าพัฒนาการของกระบวนการทางปรัชญาจริยะของแต่ละยุค และชี้ให้เห็นความสุขแท้ตามสัณฐานาตญาณ โดยเฉพาะความสุขแท้ตามสัณฐานาตญาณปัญญาของมนุษย์ที่ประกอบด้วยการใช้หลักของการใช้เหตุผลและนำเหตุผลสู่การเสริมสร้างหลักคุณธรรมจริยธรรมนั้น มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์มีศักดิ์ศรีและมีความสามารถในการพัฒนาดนองโดยอาศัยเหตุผลและวิทยาศาสตร์ ซึ่งมนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตวิญญาณ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาควบคู่กันไป นั่นคือ ทางร่างกายควรสร้างความสุขตามแนวสุขนิยม ขณะที่อาหารทางใจควรเป็นไปตามแนวคิดของอสุคนิยมทั้งที่เป็นวิมุตินิยมและปัญญานิยม คุณค่าทางจริยธรรมของมนุษย์นิยมนี้ให้มีความสำคัญว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ยอมรับในคุณค่าทางศาสนา แต่ขึ้นอยู่กับประเพณีปฏิบัติของแต่ละคนชีวิตที่มีความสุขอย่างแท้จริง ควรเป็นชีวิตที่เก็บเกี่ยวโอกาสแห่งการทำความดี ความงาม และความสุขที่มนุษย์แต่ละคนเข้าถึงได้อย่างครบถ้วน มนุษยนิยมมุ่งค้นหาความสุขตามความเป็นจริง ด้วยเหตุที่ทั้งกายภาพและจิตภาพของมนุษย์แต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน มีสิทธิเสรีภาพ ความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พาติศ จงหมายกลาง, อีริคัม แสงแก้ว และธเนศ ปานหัวไผ่ (2562)

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะมรรคของการเสริมสร้างความสุขแท้ เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าคุณลักษณะและเงื่อนไขของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กันที่ไม่สามารถแยกปฏิบัติได้ โดยเฉพาะคุณลักษณะเรื่องความมีเหตุผล ถือว่าเป็นทั้งปัจจัยนำและปัจจัยคู่ขนานในการดำเนินกิจกรรมการเป็นปัจจัยนำ หมายความว่า เป็นปัจจัยหลักที่ต้องคำนึงถึง เพราะคุณลักษณะอื่น คือ ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ต้องมีเหตุผลกำกับควบคู่ด้วย มิฉะนั้น ก็จะไม่ทราบว่าจะพอประมาณแค่ไหน และมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงอย่างไร การเป็นปัจจัยคู่ขนาน หมายความว่า เป็นตัวบูรณาการเข้ากับคุณลักษณะอื่นรวมทั้งเงื่อนไขทั้งสองด้วย เพราะความมีเหตุผลช่วยให้การตัดสินใจที่จะทำเป็นไปในขอบเขตที่พอประมาณ

และคำนึงถึงระบบความเสียอย่างถูกต้อง แต่ความมีเหตุผลนี้ก็ต้อคำนึงถึงเงื่อนไขทั้งสองอีกทอดหนึ่ง แม้คุณลักษณะความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีก็ต้อมีเงื่อนไขทั้งสองประกอบด้วยเช่นกัน โดยเงื่อนไขเหล่านี้ช่วยให้คุณลักษณะความมีเหตุผล เป็นเหตุผลที่อยู่บนฐานของความรู้ที่ถูกต้องตามคลองธรรม เมื่อความมีเหตุผลประกอบด้วยความรู้ (เงื่อนไขความรู้) และความดี (เงื่อนไขคุณธรรม) แล้ว ความมีเหตุผลซึ่งเป็นปัจจัยนำและปัจจัยคู่ขนานนั้น ก็เป็นปัจจัยเสริมให้ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามคลองธรรมด้วย ดังนั้นเงื่อนไขทั้งสองจึงเป็นตัวกำหนดให้คุณลักษณะทั้งสาม เป็นไปอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีที่แท้จริงที่จะขาดไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระทองคำสิงห์ทอง (2557)

3. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยม ในสังคมปัจจุบัน ได้ค้นพบว่า แนวคิดจริยธรรมมนุษยนิยมที่ปรากฏในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะรากฐานที่สำคัญของการนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความสุขแท้ นั่นคือ เน้นการก่อให้เกิดวัฒนธรรมของการให้ และคุณค่าของการสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่น เป็นวัฒนธรรมของการแบ่งปัน มิใช่วัฒนธรรมแห่งการแข่งขัน วัฒนธรรมแห่งการแข่งขันนี้เป็นการสร้างความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ อีกทั้งสิ่งของที่ให้ไม่ว่าจะเป็นผลผลิต สินค้า เป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ ไม่มีการหลอกลวง ไม่มีการสร้างมูลค่าของการโฆษณาที่เกินความเป็นจริง เพราะสิ่งที่ได้ถูกให้นั้น ได้เกิดจากการสร้างสรรค์การผลิตที่มีการใส่ใจความเป็นอัตลักษณ์ของบุคคล ชุมชน ดังนั้น วัฒนธรรมแห่งการให้ การแบ่งปันนี้ จึงเป็นการสร้างความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับด้วย เหตุผลที่การให้นั้นที่ผู้รับสามารถนำไปใช้ต่อ ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่า เริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ เพื่อการผลิต จนทำให้เกิดเป็นผลผลิต ก่อให้เกิดรายได้ สามารถสร้างเป็นอาชีพ และทำให้ผู้ผลิตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ยั่งยืน เป็นการให้ที่ทำให้ผู้รับสามารถยืนด้วยลำแข้งของตนเอง เสมือนเป็นการสอนให้เขารู้จักวิธีการหาปลาหากินได้อย่างไร มากกว่าที่จะนำปลาไปป้อนให้กินอย่างเดียว เพราะถ้านำปลาไปป้อนให้แกเขา เขาก็จะมีปลากินเพียงวันเดียว ความสุขที่เกิดขึ้น ก็เพียงวันเดียวเท่านั้น แต่หากสอนให้รู้จักวิธีจับปลาและถ้ายิ่งกว่านั้น สามารถสอนให้สร้างแหล่งผลิตปลาที่จะมีไว้กินได้นั้น จะทำให้เขาสามารถที่จะมีปลากินได้ตลอดชีวิต ความสุขที่เกิดขึ้น ก็เป็นความสุขที่ยั่งยืน นอกจากนี้ วัฒนธรรมแห่งการให้นี้ ไม่ทำให้ผู้ให้อยู่เหนือผู้รับ เพราะโดยปกติที่พบเห็น คือ การให้ที่ผู้ให้อยู่เหนือผู้รับด้วยการหวังผลตอบแทน บุญคุณของผู้ให้ที่มีต่อผู้รับ และผู้รับต้องตอบแทนคุณนั้น อาจจะไม่ใช่สิ่งที่ทำให้เกิดความสุข สร้างความรู้สึกที่ต้องเป็นหนี้บุญคุณ แต่สำหรับการให้ที่ทำให้ผู้รับมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการให้ของผู้ที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ไม่เลืกร่องอภิสทธิ์ใดๆ ที่เกิดจากการให้ของตน แต่มีกุศลจิตในการเป็นผู้มีจิตอาสาที่จะมอบสิ่งที่ดีมีประโยชน์ให้กับผู้อื่นมีความสุข เมื่อนั้นผู้ให้ก็เป็นผู้มีความสุขแท้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จังหวัดลพบุรี (สสว.8) (2560)

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวนุชนิยม ในสังคมปัจจุบันได้รับการยอมรับจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งราชการ เอกชน ธุรกิจ ชาวบ้าน ชาวนาชาวไร่

แม้กระทั่งองค์กระบวนนาชาติก็ยกย่องว่าเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิตที่ดี ในส่วนนี้เหล่าคนร่ำรวย นักธุรกิจ ต่างก็พากันตอบรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าจะสร้างสังคมแห่งความพอดี พร้อมทั้งชื่นชมว่าเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ดี และต่างช่วยกันเสนอแนวทางการบริหารธุรกิจหรือการทำธุรกิจด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำเสนอและเผยแพร่ในวงวิชาการอย่างกว้างขวาง แต่ในความเป็นจริงก็ยังพบว่ามีเพียงไม่กี่คนที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คนรวย นักธุรกิจ ก็ยังแสวงหาเงินทองเพื่อให้ตนเองร่ำรวยยิ่งขึ้นไปอีก แน่แน่นอนว่าต้องไม่เลือกวิธีที่ใช้ มีการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อให้ตนเองได้กำไรสูงสุด รวมไปถึงการใช้ชีวิตที่แสวงหาความสะดวกสบาย การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การใช้สินค้าราคาแพง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่อาจให้ความสุขที่เป็นที่น่าพอใจแก่คนร่ำรวยได้ อีกทั้ง ยังได้ส่งในเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นในการเสพใช้สอยตามอย่างลัทธิบริโภคนิยม จนบางครั้งการใช้จ่ายเกินตัวจนนำไปสู่ปัญหาศีลธรรม สังคมและกฎหมาย จนหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือหาทางแก้ไขปัญหานั้น

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เช่น ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริโภคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในสังคมหลังยุคโควิด-19 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการสร้างภูมิคุ้มกันของเยาวชนในสังคมดิจิทัล

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. (2546). **เริ่มรู้จักปรัชญา เล่ม 1 ในชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- _____. (2551). **คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- พาติศ จงหมายกลาง ธีรธัม แสงแก้ว และธเนศ ปานหัวไผ่. (2562). **แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของแดนอรัญ แสงทอง**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 67-79.
- พระทองคำ สิงห์ทอง. (2557). **การพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอัน เนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว. (2557). **การวิเคราะห์พุทธปรัชญาว่าด้วยศาสตร์แห่งความสุข**. ใน การประชุม วิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ.2557 เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

สิริกร อมฤตวาริน. (2558). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขแท้ตามความเป็นจริง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จังหวัดลพบุรี (สสว.8). (2560). **รายงานโครงการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน**. ลพบุรี: วี.เอส. ยูซท์ ก๊อปปี้ แอนด์ ซัพพลาย.

เอนก สุวรรณบัณฑิต. (2560). **ปรัชญาจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: บริษัท สุนทรฟิล์ม จำกัด.

Bauman, Zigmunt. (1996). **Postmodern Ethics**. Oxford: Blackwell.